

De penitentiare inrichting Norgerhaven in Veenhuizen

Norgerhaven penitentiary, Veenhuizen

Veenhuizen, a settlement in the former peat-cutting district in the north of the Netherlands established in the nineteenth century, has a rational and hierarchical structure built around an axis. At the end of the last century a prison was built on the eastern edge of Veenhuizen, part of a complex of government works buildings and civil service housing. It was sited on an extension to the original main axis of land reclamation, at the same time marking the end of this axis. A workshop and a number of staff houses are situated at the edge of a wood on the southern side of the access road to Norgerhaven. The actual prison lies on the northern side, surrounded by trees and a broad canal. It was built in the neo-classical style in the form of an enclosed block. The spacious inner courtyard has a surrounding path, a lawn with footpaths, various recreational equipment, and many trees. This courtyard is quite special: in contrast to the situation in other prisons where the detainees from each section are allowed access to the courtyard in turn for an hour, the courtyard at Norgerhaven

De veenkolonie Veenhuizen, gesticht aan het begin van de negentiende eeuw, is hiërarchisch en rationeel opgezet langs een as. Aan het eind van de vorige eeuw werd aan de oostelijke grens van Veenhuizen, als onderdeel van een complex van rijkswerkenrichtingen en ambtenarenwoningen, een strafinrichting gebouwd. De strafinrichting werd gesitueerd aan een weg in het verlengde van de ontginningsas en vormt als het ware de beëindiging van die as. Aan de zuidzijde van de toegangsweg naar Norgerhaven staan tegen de bosrand een arbeidsgebouw en een aantal dienstwoningen. Aan de noordzijde staat de eigenlijke gevangenis. Ze is omgeven door een brede gracht en bomen. Het in neo-classicistische stijl ontworpen gebouw heeft de vorm van een gesloten bouwblok. Het ruime binnenterrein van dit bouwblok heeft een omloop, een grasveld met looppaden, verschillende recreatieve voorzieningen en veel bomen. Deze karakteristieke buitenruimte heeft een bijzondere betekenis. In afwijking van het binnenterrein van andere gevangenissen, waar gedetineerden per afdeling een uur worden gelucht, is het binnenterrein van Norgerhaven de hele dag toegankelijk.

PROJECT / PROJECT Ontwerp voor het terrein van de penitentiare inrichting Norgerhaven / Design for the grounds of the Norgerhaven penitentiary

LOCATIE / LOCATION Veenhuizen

ONTWERPER / DESIGNER Veenbos en Bosch landschapsarchitecten, i.s.m. Buro Smits Rinsma, adviseurs groenvoorziening en terreininrichting

OPDRACHTGEVER / COMMISSIONED BY Rijksgebouwendienst

OPPERVLAKTE / AREA 8 ha

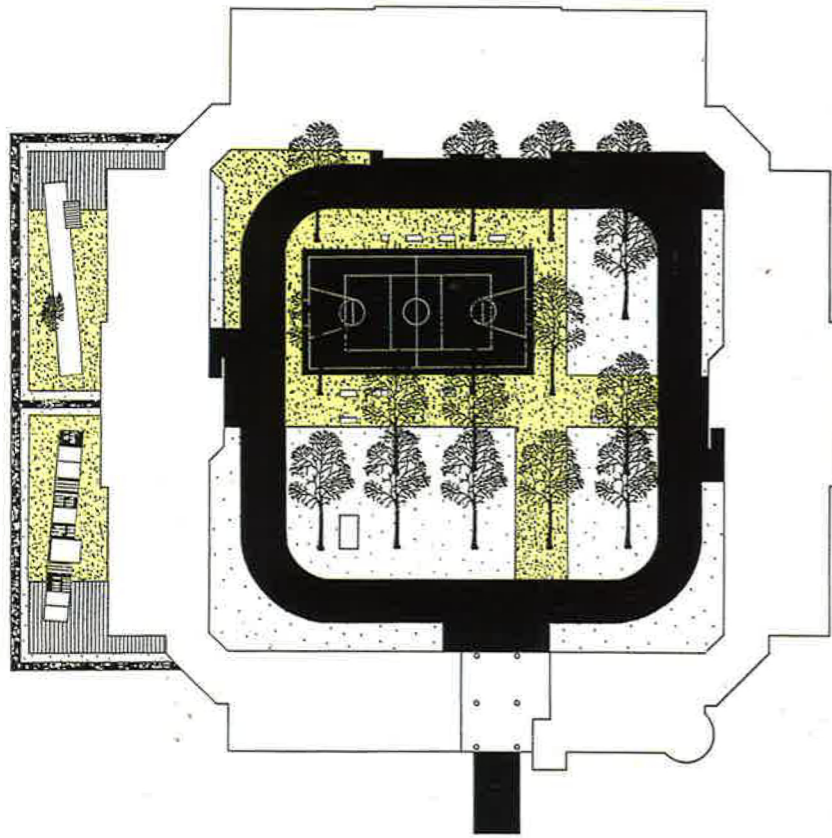
JAAR VAN ONTWERP / DESIGN 1994

JAAR VAN UITVOERING / IMPLEMENTATION 1995-1996

Links: De binnenplaats van het oude cellenblok. Het ontwerp.
Left: The courtyard of the old cell block. The design.
Situatie. The site.

De strafinrichting is uitgebreid met een tweede cellenblok, een nieuw arbeidsgebouw en een nieuw entreegebouw, dat als ontvangstruimte voor het hele gevangeniscomplex dient. Het nieuwe cellenblok is kleiner dan het bestaande blok, maar heeft net als het oude een binnenterrein. In het nieuwe deel van Norgerhaven is ook ruimte gereserveerd voor uitbreidingen in de toekomst. Het landschapsarchitectenbureau Veenbos en Bosch kreeg de opdracht een plan te maken voor de inrichting van het terrein rond de oude en de nieuwe bebouwing en de binnenplaats van het nieuwe cellenblok. De ontwerpers wilden een helder georganiseerd terrein met een sprekend ruimtelijk beeld tot stand brengen, waarin de paviljoen-achtige opzet van het complex goed tot zijn recht zou komen. Als eerste stap hebben zij de landschappelijke grenzen van het terrein van de strafinrichting duidelijk vormgegeven. Aan de westkant van de kavel is een oude wijk hersteld. De langs dit zijkaanaal lopende weg is van een laanbeplanting voorzien. Aan de oostkant is een houtwal langs een bestaande wijk versterkt. Het terrein is in verschillende gebruikseenheden opgedeeld. Aan de

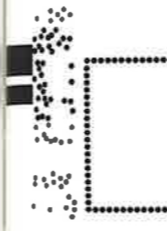
is open to the detainees the whole day long. The prison has been extended with the addition of a second cell block, a new workshop, and a new entrance block that serves as a reception area for the whole prison. The new cell block is smaller than the first one, but, like the old one, has a courtyard. An area has been reserved for further expansion in future. Landscape architects Veenbos en Bosch were commissioned to make a plan for the site surrounding the old and the new buildings, and the courtyard of the new cell block. The designers wanted to create a clearly structured area with an imposing spatial design which would do justice to the pavilion-like form of the building complex. First, they ensured that the boundaries of the site were clearly marked in the landscape. To the west lies a renovated housing estate; an avenue of trees has been planted along the road which runs along a side-canal here. To the east a wooded bank running along the side of a housing estate has been thickened up with new planting.

Het ontwerp voor de binnenplaats van het nieuwe cellenblok. De tuin met de kas.
Design for the courtyard of the new cell block. Garden containing the greenhouse.

Randen
Edges

Beelden
Images

Wegen, paden en pleinen
Roads, paths and squares

WERK
 SPORT
 VERBLIJF

Zonering van het terrein voor werk, sport en verblijf
Zoning for work, sport and relaxation.

De tuin met de vijver. De binnenplaats gezien vanuit het nieuwe cellenblok.
Pond garden. The courtyard seen from the new cell block.

Een schets van de ontwerpmotieven.
A sketch showing the design elements.

The site has been divided into a number of areas designed for different purposes. The new entrance building and the old and new cell blocks lie next to the access road; the central area has been reserved for sport; and the new workshop is sited at the back. Perpendicular to these functional areas, three strips have been laid out to create different moods, the strips themselves echoing the traditional long strips of reclaimed land typical in the region. The eastern strip is visually dominated by the reconstructed square of trees on the inside of the canal around the existing prison. A light cover of oak trees gives the middle strip a different feel. This strip houses the entrance building, an artificial grass football pitch, and three tennis courts. The western strip containing the new cell block and workshop will be covered with a mat of rough grass. There is also a small wood containing a training circuit.

The main entrance to the complex consists of a crossroad. A road running from north to south connects the car park, the entrance square, the sports field, and the workshop. Crossing

zijde van de toegangsweg bevinden zich het nieuwe entreegebouw en het oude en het nieuwe gebouw met cellen. Het middendeel is bestemd voor sportbeoefening en achteraan staat het nieuwe arbeidsgebouw. Dwars op deze functionele indeling zijn drie stroken met verschillende ruimtelijke sferen gecreëerd. Met deze stroken refereren de ontwerpers aan de voor de veenontginning kenmerkende langgerekte slagen. In de oostelijke strook wordt het beeld bepaald door het herstelde bomencarré langs de binnenzijde van de gracht van de bestaande gevangenis. De middelste strook krijgt sfeer door een losse eikenbeplanting. In deze strook liggen het entreegebouw, een voetbalveld van kunstgras en drie tennisbanen. In de westelijke strook, waar het nieuwe cellenblok en het arbeidsgebouw staan, komt een begroeiing van ruw gras. In deze strook bevindt zich ook een klein bos. In dit bos is als extra voorziening een trimbaan aangelegd.

De hoofdontsluiting van het complex is een assenkruis van wegen. Een weg die van zuid naar noord loopt verbindt respectievelijk de parkeerplaats, het entreeplein, de sportvoorzieningen en het arbeids-

gebouw. Dwars op deze as ligt een weg tussen de cellenblokken die langs het entreegebouw loopt. Het parkeerterrein voor bezoekers, dat buiten de omheining ligt, is een lange, smalle strook parallel aan de toegangsweg tot Norgerhaven. De parkeervakken zijn met grasbetonstenen verhard, zodat een bescheiden groene 'parkeerberm' ontstaat. Vanaf de parkeerplaats komen de bezoekers door de toegangspoort op het entreeplein, dat een eenvoudige bestrating van mangaankleurige klinkers heeft.

In het ontwerp voor de binnenplaats van het nieuwe cellenblok zijn elementen gebruikt die op het oude binnenterrein hun waarde hebben bewezen. Deze elementen zijn een grasveld met oversteekpaden, een omloop, een sportplaats en een bomendak. Om de gebruiksmogelijkheden te vergroten, hebben grote delen van de binnenplaats een halfverhard oppervlak.

this is a road which runs between the cell blocks and along the entrance building. The visitors car park is in the form of a long narrow strip outside the enclosure, and parallel with the road to Norgerhaven. The parking places are surfaced with grass and grating bricks to form a modest green 'parking verge'. From the car park, visitors walk through the gate to the entrance square, which is simply paved with manganese-blue clinkers. The design for the courtyard in the new cell block adopts elements from the old courtyard design which have proved to be useful: a lawn crossed by footpaths, a surrounding path, a sports area, and a roof formed by the crowns of trees. Large areas of the courtyard have a semi-hard surface to permit a greater number of uses.